

Handläggare
Lars Ericsson
Telefon: 08 - 508 11 818**Till**
Servicenämnden
2017-09-19

Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck 2018-2022

Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Servicenämnden åberopar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anna-Karin Sandén
Tf förvaltningschef

Sammanfattning

Stadsledningskontoret föreslår i ett tjänsteutlåtande att ett program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022 ska fastställas vilket ska vara vägledande för stadens arbete på området.

Förvaltningen stödjer förslaget till program som bedöms vara väl genomarbetat och ge tydliga utgångspunkter för stadens arbete på området.

Förvaltningen framhåller i övrigt vikten av att genomförandet av programmet stöds genom utbildningsinsatser samt att det kan övervägas hur rättighetsperspektivet ska användas i stadens kvalitetsarbete för att stärka måluppfyllelsen.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom staben. Jämställdhetsanalys har utförts enligt stadsledningskontorets direktiv.

Ärendet har behandlats på förvaltningsgruppen 2017-09-12.

Bakgrund

Stadsledningskontoret har på uppdrag av kommunfullmäktige tagit fram ett förslag till program för lika rättigheter och möjligheter oavsett könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022 vilket ska vara vägledande för stadsövergripande arbete på området.

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till servicenämnden m fl för yttrande senast 2017-09-25.

Sammanfattning av remissen

Förslaget till program utgår från FN:s allmänna deklARATION och konventioner om mänskliga rättigheter. Dessa är utgångspunkten för nationellt och internationellt skydd av homo-, bisexuella eller transpersoners och queera personers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Här framhålls att sexuell läggning och könsidentitet är en integrerad del av varje enskild persons värdighet och mänsklighet och får inte utgöra grund för diskriminering eller övergrepp.

Syftet med programmet är att alla ska ha samma möjlighet och makt att forma samhället och sina egna liv utan att begränsas av exkluderande normer kopplat till kön, könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning. Programmet ska därmed medverka till att kvalitetssäkra stadens verksamheter och bidra till ett jämlikt och jämställt, icke-diskriminerande och hållbart samhälle. Med detta som grund förslås följande fokusområden för stadens arbete:

- Våld, diskriminering och andra kränkningar mot hbtq-personer ska upphöra
- Unga hbtq-personer ska ha lika rättigheter och möjligheter
- Hbtq- personer ska ha likvärdigt stöd, omsorg och vård
- Hbtq-personer ska ha likvärdig tillgång till kultur, idrott och fritid
- Staden ska samverka med det civila samhället för hbtq-personers lika rättigheter och möjligheter

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att implementera programmet inom sina respektive organisationer. Detta ansvar omfattar också att säkerställa att det finns god kompetens för att inkludera ett hbtq-perspektiv i verksamheten, både hos medarbetarna och inom ledningsfunktioner.

I förslaget framhålls vikten av att använda ett normkritiskt förhållningssätt för att granska och förändra de strukturer som leder till att människor kränks, osynliggörs och diskrimineras. Vidare understryks att det är angeläget att stadens bemötande och kommunikation är inkluderande när det gäller normer och språkbruk kring kön och sexualitet och att det även i detta sammanhang krävs ett aktivt arbete mot diskriminering. Staden behöver också utveckla metoder och rutiner för att synliggöra och öka kunskapen om hbtq-personers upplevelser av verksamheternas utformning och bemötande, exempelvis i samband med enkätundersökningar eller liknande.

Så långt det är möjligt ska programmet i också tillämpas i uppdrag som staden ger andra organisationer

Kommunstyrelsen ansvarar för att i samband med implementering av programmet genomföra introducerande utbildningsinsatser för förvaltnings- och bolagsledningar och nyckelpersoner.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen stödjer förslaget till program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Programmet bedöms vara väl genomarbetat och tydligt anknyta till de internationella rättighetskonventionerna, till den nationella lagstiftningen och strategin på området samt till stadens vision.

I stadens budget anges att Stockholm ska vara ett föredöme när det gäller skydd av mänskliga rättigheter och att lika rättigheter och möjligheter kommer alla till del i en stad tillgänglig för alla. Här kan konstateras att skydd av hbtq-personers rättigheter principiellt ska ske med liknande utgångspunkter som vad gäller personer som kan diskrimineras utifrån andra grunder såsom exempelvis kön, etnisk tillhörighet eller funktionsnedsättning. Det finns dock goda skäl för staden att genom föreliggande program särskilt uppmärksamma och fokusera rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet etc. Detta bl a mot bakgrund av att det finns flera nationella forskningsstudier som visar på en överrepresentation vad gäller upplevelser av diskriminering, hot, utsatthet för våld samt av

psykisk ohälsa inom dessa grupper. Vidare kan nämnas att det enligt en aktuell studie, gjord på uppdrag av Stockholms stad, finns flera hbtq-personer som under 2016 har känt sig behandlade felaktigt eller nedsättande i kontakten med Stockholms stads verksamheter.¹

I programmet förslås fem fokusområden med tillhörande mål för stadens arbete vilka samtliga överensstämmer med motsvarande områden i den nationella strategin. Härmed ges tydliga och relevanta utgångspunkter för stadens arbete med dessa frågor. För att kunna nå de angivna målen behövs det dock sannolikt omfattande insatser och utvecklingsarbete inom stadens organisation, både gällande arbetssätt i stadens kontakt med enskilda personer samt vad gäller mer allmänt främjande insatser.

Enligt förslaget ska nämnder och bolagsstyrelser ansvara för att det finns god kompetens i organisationen för att inkludera ett hbtq-perspektiv i verksamheten. Detta bland annat genom att medarbetarna har relevant kunskap om hbtq-personers livsvillkor och situation samt om heteronormen, normkritiskt förhållningssätt med mera. Förvaltningen instämmer med att dessa kunskaper är av stor vikt i sammanhanget och uppfattar det som att det här finns ett stort behov av kompetensutveckling inom staden. Det är därmed angeläget att genomförandet att programmet kan stödjas på ett bra sätt genom de utbildningsinsatser som kommunstyrelsen ska ansvara för.

Förvaltningen menar att det kan övervägas att, i samband med genomförande av programmet, använda begreppet normmedvetenhet vid sidan av eller som ett alternativ till normkritik. Detta för att bidra till en positiv, öppen hållning till att i verksamheten granska och gemensamt reflektera kring normer som är av betydelse för att förstå hur diskriminering kan förebyggas.

För att uppfylla programmets mål om likvärdighet och visionen Ett Stockholm för alla kan det också vara värt att överväga hur rättighetsperspektivet tydligare kan användas i stadens kvalitetsarbete. Här är det givetvis viktigt att det i linje med det här föreslagna programmet finns god kunskap om gruppernas levnadsvillkor samt om hur man aktivt kan förebygga normer och föreställningar som kan bidra till diskriminering kan motverkas. Men som det konstateras i programmet är det inte sällan så att diskriminering av en person grundas på föreställningar om flera

¹ En studie om diskriminering i Stockholms stads verksamheter Maj 2017. Stockholms stad

olika egenskaper såsom exempelvis sexuell läggning, etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning med mera.

Därför är det viktigt att, sett ur ett verksamhetsperspektiv, betrakta mänskliga rättigheter som en helhet. Stadens medarbetare behöver generellt också ha god kunskap om medborgarens rättigheter i förhållande till verksamheten och vid behov kunna förmedla dessa på ett begripligt sätt för den enskilde. Sedan är det viktigt att verksamheten/ servicen kan anpassas till den enskildes förutsättningar för att den ska bli likvärdig och främja dennes delaktighet och ansvarstagande. Detta som exempel på vad som kan känneteckna ett rättighetsbaserat arbetssätt.

I förslaget anges att programmet, så långt det är möjligt, även ska tillämpas i uppdrag som staden ger andra organisationer. Här vill förvaltningen framhålla att det vid kravställande om sociala eller demokratiska hänsyn vid stadens upphandlingar, är av stor vikt att dessa aktivt följs upp under avtalsperioden så att de ställda kraven uppfylls. Ett aktivt arbete med avtals- och leveransuppföljning, särskilt vad gäller sociala krav, liksom det decentraliserade ansvaret inom staden vad gäller upphandling och ingångna avtal, förutsätter att det inom varje nämnd finns erforderlig upphandlingskompetens och de resurser som krävs för att bedriva ett systematiskt inköps- och upphandlingsarbete. Därutöver är det viktigt med en aktiv samverkan och samordning av kravställandet inom staden för att bidra till enhetlighet och därmed underlätta för leverantörer i deras arbete med anbudsgivning med mera.

Jämställdhetsanalys

Enligt kommunfullmäktiges beslut ska nämnder och bolagsstyrelser i samband med beslutfattande göra en jämställdhetsanalys. Beslutsunderlag, exempelvis tjänsteutlåtanden, ska där det är relevant innehålla en jämställdhetsanalys.

Förvaltningens har genomfört en analys och konstaterar att jämställdhetsperspektivet på olika sätt kan beröras vid stadens arbete med att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för medborgarna oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Här är det givetvis viktigt att alltid, vid planering, utförande och uppföljning av beslut och arbete inom stadens verksamheter, arbeta för att kvinnors och mäns, flickors och pojkar intressen och möjligheter kan tillgodoses och tas tillvara på ett likvärdigt sätt. Detta handlar om att ha en helhetssyn på mänskliga

rättigheter (s k intersektionellt perspektiv). I övrigt ger förvaltningen inte några synpunkter om detta i ärendet.

Bilaga

Remiss från kommunstyrelsen:

1. Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck 2018-2022
2. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande